

Bosniska - Bosanski

PREUZMITE
VLAST
NAD SVOJOM
PENZIJOM

- DESET ZAMKI KOJE VI KAO ŽENA TREBATE IZBJEGAVATI

Annika Creutzer

Predgovor

ŽIVOT JE PUN ZAMKI. Zamki za koje nam ponekad potrebna pomoć da bi ih otkrili.

Ovdje ćemo vam pomoći da nađete deset najvažnijih zamki koje trebate izbjegavati da biste dobili što bolju penziju.

Znamo da žene uopće imaju znatno slabiju penziju od muškaraca. Ima mnogo razloga za to, naprimjer razlike u plaćama i druga vrsta diskriminacije. Da bi se to stanje promjenilo potrebno je sindikalno i političko zalaganje.

Ali postoji i niz razloga na koje mi žene same možemo uticati. Naši vlastiti izbori koji imaju posljedice za našu penziju, a da i ne razmišljamo o tome.

Imamo opći penzijski sistem koji svima jamči najniži nivo penzije. To je naša osnovna sigurnost. Većina zaposlenika ima penziju preko svog posla, kolektivno ugovorenou penziju iz radnog odnosa. To je važni dio ukupne penzije.

Važno je da se ne damo uplašiti, da se ne zatvorimo od straha i ne želimo pričati o životu poslije radnog života i kako ćemo se snalaziti u ekonomskom smislu. Neki ne žele ništa znati o tome i gledaju na

budućnost kao na veliku, siromašnu i tamnu rupu. Drugi prihvaćaju skupe i loše penzijske proizvode, iako ima boljih alternativa, i misle da će to riješiti sve njihove brige.

Posvetite malo vremena i pročitajte savjete koji se ovdje daju, razgovarajte sa svojim priateljima i kolegama. Imajte hrabrost da postavljate pitanja i raspravljate o budućnosti. Na taj način dobićete bogatije život pod stare dane – i ne samo u ekonomiskom smislu.

Mišljenja koja se ovdje daju su u svemu moja osobna i niko drugi se ne može teretiti za njih.

*Annika Creutzer
U Štokholmu, septembra 2013. g.*

KPA Pension je penzijsko preduzeće za zaposlenike u općinama i kotarskim skupštinama. Ulažemo penzijski novac sigurno i etički a naše mušterije su većinom žene. Žene koje su izabrale da posvete svoj život vodeći brigu o ljudima i unapređujući druge ljude u zdravstvu, školi i društvenoj brizi. Zato je nama važno da pomažemo našim mušterijama da bi dobili što je moguće bolju penziju. I zato smo riješili da finansiramo izdavanje ove publikacije.

*Lars-Åke Vikberg
Generalni direktor KPA Pension*

Sadržaj

<i>Što su to penzije?</i>	8
<i>Zamka u obliku studija</i>	12
<i>Zamka u obliku rada na crno</i>	16
<i>Zamka u obliku povlastica</i>	20
<i>Zamka u obliku skraćenog radnog vremena</i> ..	26
<i>Zamka u obliku zdravlja</i>	30
<i>Zamka u obliku štednje iz straha</i>	38
<i>Zamka u obliku troškova</i>	42
<i>Zamka u obliku parova</i>	46
<i>Zamka u obliku prestanka rada</i>	50
<i>Zamka u obliku penzije</i>	54

Što su to penzije?

VI MORATE SAMI SEBI OSIGURATI što je moguće bolju penziju. Počnite s tim da predstavite vašu buduću penziju kao piramidu. Zatim podijelite piramidu u tri nivoa.

Donji dio piramide predstavlja opću penziju. Ona je državna, zakonom propisana i važi za sve. Osobiti prihodi u toku cijelog života upravljaju visinom ove penzije.

Svake godine izdvaja se određeni iznos za vašu penziju. Od svake hiljadarke (1000) koju zaradite izdvaja se 185 kruna. Od tog novca 160 kruna ide na penziju po osnovu prihoda. Preostali dio, 25 kruna, morate sami uložiti u fondove za premijske penzije. Ako ne želite izabrati fondove to je u redu. U tom slučaju novac će se uveličavati kod općeg fonda, Sjunde AP-fonden, i fonda Såfan.

Svake godine dobijate narandžasti koverat u kojem se vidi koliko možete da očekujete da dobijete na ime opće penzije, to što predstavlja dno piramide.

Ali većina koja ima zaposlenje dobija i penziju iz radnog odnosa, ili ugovornu penziju kako se ona također naziva. To je srednji dio piramide. Ova penzija je regulirana ugovorima između saveza sindikata i poslodavaca i odnosi se na sve zaposlenike na radnom mjestu gdje postoji kolektivni ugovor. Ima i nekih poslodavaca koji imaju vlastita penzijska rješenja za svoje zaposlenike. Novac za penziju uplaćuje poslodavac.

Obavlještenje o penziji iz radnog odnosa stiže svake godine na kuću, u poštansko sanduče, iz raznih osiguravajućih zavoda i izbornih centrala koji se bave različitim izborima penzije iz radnog odnosa.

Gornji nivo piramide predstavlja privatnu penzijsku štednju koju možete imati ako to želite i ako imate mogućnost. Sami uplaćujete vlastiti novac a najobičajeni vid je penzijska štednja kod osiguravajućeg zavoda, a koja se može odbiti od poreza. Kada dođe do isplate vaše ušteđevine morate na taj iznos platiti porez na isti način kao što to radite u pogledu drugih prihoda po osnovu penzije. Možete izabrati i druge načine štednje i da ih nazovete penzijskom štednjom.

Najbolja slika vaše buduće ukupne penzije, cijela piramida, dobit ćete ako uđete na web-stranicu www.minpension.se.

1

Zamka u obliku studija

Ne studirajte suviše dugo i izaberite pravo obrazovanje

STUDIJE UTIČU NA PENZIJU. Mnogo toga utiče na naš izbor zanimanja – interesi, obiteljske tradicije, mogućnosti zaposljenja, uticaj prijatelja kao i pukim slučajem.

Temelj penzije je da radimo. Što više zarađujemo i što duže radimo to ćemo veću penziju da dobijemo. Tako da i u pogledu penzije posuđujete novac sami od sebe kad studirate.

Već kao student dobijate veoma mali iznos koji se izdvaja za vašu penziju. U sistemu opće penzije iznos se obračunava na temelju dijela dačke potpore u studentskoj stipendiji. Ako studirate puno vrijeme dobit ćete penziju kao da ste imali godišnju plaću od 39 000 kruna (2013. g.).

U pogledu penzije važno je da izaberite studije koje pružaju mnogobrojne mogućnosti i vode do zanimanja za koje ćete imati snage da se bavite cijelog svog radnog života ili u kojem ima mogućnost za razvoj i dalje obrazovanje. Na tržištu rada promjene se događaju brzo tako da nitko ne može predvidjeti koje će profesije biti atraktivne za 30-40 godina. Ali možemo se baviti kvalificiranim nagađanjima i reći da će uvijek biti potrebni ljudi koji rade u školi, zdravstvu i društvenoj brizi.

Ljudi koji su se opredijelili da steknu obrazovanja uopće rade duže nego ljudi bez obrazovanja. Ima više objašnjenja za to; obrazovanje može dovesti do interesantnijih poslova, zanimanja koja zahtijevaju obrazovanje mogu da budu manje fizički naporna a ponekad je i lakše prelaziti na druge radne zadatke ukoliko postoji obrazovanje kao temelj.

Zapravo je izbor zanimanja stvar interesa i šta kome odgovara da radi. Ali nije loše razmisliti – da li je ovo to čime se želim baviti za 40 godina? A ako to ne želim – da li je to nešto što mi može biti od koristi kada budem tražio/-la druga zaposlenja?

Ako ste se opredijelili za studije važno je da počnete da radite što brže možete. Svaka dodatna godina studija košta vas buduće penzije, ali jedan način da se to nadoknadi je da radite duže.

Imajte također na umu da nije sve pitanje novca. Zaposleni u općinama i kotarskim skupštinama se bolje osjećaju od prosjeka unatoč nižih prosječnih plaća i nešto većeg stupnja stresa na poslu. To pokazuje ispitivanje preduzeća za analizu trendova Kairos Future. Zaposleni u općinama i kotarskim skupštinama imaju najveći nivо obrazovanja, ispunjavaju ambicije da se razvijaju i imaju dobre odnose sa porodicom, prijateljima i kolegama na poslu. Često su i idealisti i podvlače više od drugih da su vlasititi ideali i ubeđenja od značaja u životu.

2

Zamka u obliku rada na crno

Ne radite na crno

PRIMAMLJIVO JE PRIMATI plaću na koju ne morate da plaćate porez. Na taj način dobijete više novca na ruke i ne morate da ga dijelите sa drugima. Možete dobijate 70 kruna na sat "čisto" umjesto 50 kruna poslije odbitka poreza. Dobro je dobiti 20 kruna više.

Svaki posao na bijelo koji imate daje mali doprinos vašoj budućoj penziji. Ozbiljan poslodavac uplaćuje doprinos poslodavca polazeći od plaće koju primate. U doprinos poslodavca ulazi doprinos za penziju.

Ako radite na crno gubite na više načina, a penyija je jedan od tih načina. Niste ni osigurani na poslu što može predstavljati veliki problem ukoliko se povredite. Također ne možete biti sigurni u to da će stvarno dobiti novac koji ste zarađili. Poslodavac može jednostavno vas prevariti. Kao treće može se desiti da budete dužni da sami uplaćujete porez i doprinos poslodavca. Državna porezna uprava može naime da iznese takav zahtjev sve do pet godina nakon što ste primili novac. Konačno ne možete koristiti podatke o radu na crno kada tražiti druga radna mesta.

Iako se radi samo o poslu tokom ljetnjeg raspusta u tinejdžerskim godinama, manji iznos se izdvaja za vašu buduću peniju. Jedini uvjet je da vaš godišnji prihod je veći od 18 900 kruna (2013. G.) Kod te granice se i počinje a da se plaća porez po osnovu prihoda.

3

Zamka u obliku povlastica

Nemoje promašiti penziju iz radnog odnosa

KAD RAZGOVARATE o zaposlenju bitno je da pogledate i prave povlastice. Uobičajeno je da poslodavac mami članskom karticom za teretanu ili kahvenisanjem petkom. To je svakako lijepo, ali to su mrvice u poređenju s tim da li poslodavac ima kolektivni ugovor ili ne. U kolektivni ugovor ulaze razna osiguranja kao i druga prava i prije svega – u to ulazi i penzija iz radnog odnosa. Tako da nemojte nikako zaboraviti da upitate o penziji iz radnog odnosa kad razgovarate o uvjetima zaposlenja!

Većina poslodavaca je zaključila kolektivni ugovor. Ako radite u općini, kotarskoj skupštini ili u državnoj službi ne morate se brinuti, tamo svi imaju kolektivne ugovore. Na radnim mjestima gdje postoji kolektivni ugovor vi kao zaposlenik uvijek dobijate penziju iz radnog odnosa, ponekad zvanom ugovornom penzijom.

Najbolje je imati kolektivno ugovorenu penziju iz radnog odnosa. Stranke na tržištu rada, to jest sindikalne organizacije i organizacije poslodavaca, su postigli niže doprinose kod penzijskih preduzeća. Samim tim više kruna odlazi na penzije a manje na doprinose, što sa vremenom vam daje veću penziju. Svake godine vaš poslodavac uplaćuje

novac za koji vi možete odrediti gdje će taj novac biti uložen.

Ukoliko sami ne možete ili ne želite odrediti kako će taj novac biti uložen, i ne morate. Svaki ugovor sadrži gotovu alternativu. Rješenje je izabrano zato što je tu najveća mogućnost da se novac umnožava na dobar i siguran način. To su tradicionalna osiguranja sa manjom garancijom kao osnov.

Unapred izabrano penzijsko preduzeće za zaposlenike u općinama i kotarskim skupština je KPA Pension. Ako ste zaposleni u privatnom sektoru sa ugovorom Švedskog saveza sindikata (LO) (ugovor između LO i SAF-a¹) vaš novac se ulaže u AMF Pension. Ako ste zaposleni kao službenik u privatnom sektoru (ITP) Alecta upravlja vašim novcem a ako ste državni zaposlenik (PA03) Käpan Pensioner upravlja novcem. Ovo su četiri najveća kolektivna ugovora, ali postoji i veliki broj drugih ugovora. Ako ne znate koji je ugovor aktuelan za vas možete se obratiti sindikatu, uredu za isplatu plata ili vašem šefu.

9 od 10 zaposlenih imaju kolektivno ugovorenu penziju

Ako je vaša plaća veća onda penzija iz radnog odnosa ima veći značaj. Mnogi zaposlenici sa visokim plaćama dobivaju isto tolko ili više iz penzije iz radnog odnosa nego što dobijaju iz opće penzije.

Poslodavci koji nemaju kolektivne ugovore mogu zaključiti ovisni ugovor. U tom slučaju dobivate iste penzijske povlastice kao i onaj koga pokriva kolektivni ugovor. Ima i poslodavaca koji imaju vlastita penzijska rješenja. Ta rješenja mogu također biti darežljiva i dobra ali su doprinosi često veći.

Ali budite oprezni na poslodavca koji vam uopće ne daje penziju! U tom slučaju morate se pobrinuti da dobijete toliko visoku plaću kako biste sami mogli da uplaćujete za penziju. Morate dobiti najmanje 5 posto veću plaću. To odgovara većini ugovora kao i većim doprinosima koji morate da plaćate.

Radna mjesta sa kolektivnim ugovorima su obuhvaćena tako zvanom garancijom kolektivnih ugovora. Iako je vaš poslodavac bio nemaran sa uplatama za vaš račun, vi ipak uživate zaštitu i dobit ćete svoj novac.

Druga prednost kolektivno ugovorene penzije iz radnog odnosa je da vam se uplaćuje penzija i tad kad ste na roditeljskom odsustvu. Koliko dugo i u kom obimu regulirano je raznim ugovorima. Ako dobijete više djece i koristite roditeljsko odsustvo u dužim vremenskim periodima, to će imati velikog značaja za vašu buduću penziju. I drugi poslodavci mogu da plaćaju naknadu tokom roditeljskog odsustva, ali to nije tako uobičajena pojava. Ne zaboravite da se raspitate koja pravila važe! I u tom slučaju pobrinite se da se to upiše u vaš ugovor o zaposljenju!

Ukoliko imate svoje privatno preduzeće važno je da sami brinete o uplatama za penziju koje odgovaraju penziji iz radnog odnosa. Ako razmišljate da osnujete vlastito preduzeće važno je da u kalkulaciju unesete penziju iz radnog odnosa i druga osiguranja.

---

1 [Savez udruženja poslodavaca Švedske, primedba prevodioca]

Četverougao s činjenicama:

Tri primjera šta može penzija iz radnog odnosa da znači tog dana kad odete u penziju.

Pretpostavimo da Sara danas ima 30 godina i da ona počne koristiti svoju penziju kad bude imala 65 godina. Počela je da radi kad je imala 21 godinu. Svakog mjeseca joj se uplaća u skladu sa kolektivnim ugovorom KAP-KL iznos koji odgovara 4,5 posto od plaće. Na ime privatne penzijske štednje uplaćuje joj se isti iznos a novcem upravlja osiguranje KPA Privat Traditionell, koje je privatno osiguranje koje najviše liči na ono koje ona dobija kroz kolektivni ugovor. Novac za penziju raste realno sa 3 posto godišnje. Sara ima dvoje djece i radi puno radno vrijeme. Mjesečne isplate su navedene u današnjoj vrijednosti novca. Novac naime odgovara kupovnoj moći koju ona danas posjeduje.

Sarina penzija iz radnog odnosa bit će niža u privatnoj alternativi s obzirom da poslodavac ne uplaćuje za penziju tokom roditeljskog odsustva. U trećoj alternativi, bez penzije iz radnog odnosa, ona dobija samo penziju po osnovu prihoda i premijsku penziju (opću penziju).

Mjesečna plaća	15 000 kr	25 000 kr	35 000 kr
Mirovina po osnovu prihoda	6 010 kr	9 570 kr	13 050 kr
Premijska penzija	1 145 kr	1 880 kr	2 560 kr
Ukupuna penzija pri KAP-KL	9 853 kr	15 946 kr	21 904 kr
Ukupna penzija pri privatnoj penziji iz radnog odnosa	9 561 kr	15 446 kr	
Ukupna penzija bez penzije iz radnog odnosa	7 155 kr	11 450 kr	
			15 610 kr

Bilješka: Sara također može imati pravo na popunjavanje penzije garantovanom penzijom i stambenim dodatkom u slučaju da je njena penzija veoma niska.

Izvor: KPA Pension/Švedska uprava za penzije.

4

Zamka u obliku skraćenog radnog vremena

Skraćeno radno vrijeme umanjuje penziju

NAJVEĆA ZAMKA ZA ŽENE kad je u pitanju penzija je posao sa skraćenim radnim vremenom. Onaj ko je radio skraćeno radno vrijeme dugi niz godina dobit će znatno lošiju penziju.

Ova zamka je zapravo niz zamki. Onaj ko radi skraćeno radno vrijeme često ima slabiji porast plaće, slabiju mogućnost da se dalje obrazuje i slabiju mogućnost da dobije posao sa većom plaćom.

Može biti puno razloga zašto se radi skraćeno radno vrijeme. Na neke od tih razloga možete sami uticati, na druge ne možete. Ukoliko nije moguće dobiti posao sa punim radnim vremenom onda je teško bilo što učiniti osim pokušati se izboriti za duže radno vrijeme ili pokušati promijeniti posao. Borba za pravo na puno radno vrijeme je također borba za bolje penzije.

Ukoliko se sami opredijeljite da radite skraćeno radno vrijeme, važno je da dobro razmislite što bi to značilo. Na pozitivnoj strani je, na primjer, da biste mogli više vremena posvetiti djeci ili starim roditeljima. Nije, međutim, tako lako sagledati negativnu stranu.

Najjednostavnije način da proverite koliko bi vas koštalo skraćeno radno vrijeme u budućnosti je da pogledate na web-stranici

www.minpension.se a zatim da uradite kalkulaciju. Upišite plaću koju biste dobili ako biste radili skraćeno radno vrijeme i pogledajte koju biste mogli penziju očekivati. Skraćeno radno vrijeme znači da biste dobili i nižu opću penziju i, prije svega, nižu penziju iz radnog odnosa.

Tokom četiri prve godine života djeteta dobijate naknadu u okviru općeg penzijskog sistema. To znači da neće uticati na penziju ako radite skraćeno radno vrijeme ili ako ste kod kuće. U okviru penzije iz radnog odnosa obično naknadu dobijate od 3 do 12 mjeseci.

Skraćeno radno vrijeme po vlastitoj volji u godinama kad su djeca mala može imati mnogo neželjenih efekata dalje u životu. Žene koje rade skraćeno radno vrijeme su često više na bolovanju nego žene koje rade puno radno vrijeme. Razlozi mogu da budu brojni kao što je stres i poteškoće da se stigne da se posao uradi kao i pritisak da se uzima glavna odgovornost za kuću i porodicu. Mnoga radna mjesta sa skraćenim radnim vremenom su u fizički teškim zanimanjima u zdravstvu i trgovini kao i u mnogim drugim oblastima. Neki smatraju da se žene razbolijevaju zbog "zamke da bi se istakle kao sposobne".

Žene koje rade skraćeno radno vrijeme također teže dobijaju porast plaće na radnom mjestu. Može jednostavno da bude teže pohađati tečajeve vezane za radno mjesto kao i druge vidove daljeg obrazovanja. Zbog toga im je teže da održavaju stručnost, što utiče i na plaću i na penziju.

Slabije mogućnosti za dalje obrazovanje i slabija vjera u vlastite mogućnosti odražavaju se na plaće žena. Ovo je jedno, od više, objašnjenja zašto žene imaju lošije plaće od muškaraca. Osim toga smanjuje se i sigurnost na tržištu rada, što može dovesti do perioda nezaposlenosti a što također utiče na penziju.

Žene koriste otprilike tri od četiri dana roditeljskog odsustva, muškarci koriste četvrti dan.

Žene koristed dva od tri dana za njegu bolesnog djeteta, muškarci koriste treći dan.

Većina roditeljskih parova se sastoji od žene i muškarca a pri čemu on zarađuje više od nje. Obična prepostavka je da će porodica imati manje novca na raspolaganju ako muškarac ostane kod kuće sa djetetom

i koristi roditeljsko odsustvo. Obično je to pogrešna prepostavka.

Roditelji koji dijele roditeljsko odsustvo jednakom tokom prve godine života djeteta dobijaju najveći ukupni prihod nakon odbitka poreza. Objasnenje je uglavnom da oba roditelja koriste odbitak za privređivanje i popunjavanje plaće po kolektivnom ugovoru. S obzirom da ne postoji gornja granica za popunjavanje plaće, onaj ko ima veći prihod dobija i više kruna tokom roditeljskog odsustva. Slučajevi gdje se ne isplati jednakom korištenje roditeljske hranarine često su slučajevi gdje je prihod muškarca duplo veći od ženinog ili gdje žena uopće nema prihoda. Najveću prednost da dijele jednakomima par gdje oboje imaju visoka primanja.

Podjela odgovornosti za djecu i kuću također utiče na odnos među roditeljima. Više studija pokazuje da u odnosima sa ravnomjernijom podjelom roditeljske hranarine razvodi braka su redi. Podjela roditeljskog odsustva i dana za njegu bolesnog djeteta ("vab") je samo jedno od objašnjenja zašto žene zaostaju u progledu penzije. Često se radi o uzimanju glavne odgovornosti za kuću i porodicu.

Moguće je donekle "popraviti štetu" i na različite način dobiti naknadu za lošiju penziju.

Prvi način je pokloniti svoju premijsku penziju. Onaj ko više zarađuje prenese svoju premijsku penziju na drugog partnera. To se radi unaprijed, prije nego što se zaradi novac za penziju. Obrazac se može dobiti od Švedske uprave za penzije. Ako se budete razveli nije moguće povratiti premijsku penziju. Možete poslati novi obrazac ako želite da se prijenos premijske penzije prekine. Prijenos može da bude samo među bračnim drugovima ili registrovanim partnerima. Vanbračni drugovi to ne mogu raditi.

Dругi način da se nadoknadi lošija penzija je kroz kapitalno osiguranje ili štednog investicijskog računa. Pročitajte više o ovim oblicima štednje u glavi Zamka u obliku štednje iz straha.

5

Zamka u obliku zdravlja

Zdravlje utiče na penziju

POSTOJI MNOGO RAZLOGA ZAŠTO TREBA voditi računa o zdravlju. Možda to prvenstveno ne gledamo kao penzijski štednju već više kao pitanje da se čovjek dobro osjeća. Ali vaše tijelo i zdravlje predstavljaju neke od najvažnijih činilaca za vašu penziju. Ako nemate snage ili ne možete da radite penzija će vam biti lošija. Zato je redovna rekreacija i zdrava hrana također jedan oblik penzijske štednje.

Uprkos tome da se žene općenito više bave rekreacijom od muškaraca, i imaju manje suvišne težine nego muškarci, žene su više na bolovanju nego muškarci. Ovo se prije svega odnosi na žene sa malom djecom.

Ima mnogo savjeta u pogledu zdravlja i rekreacije i većina nas zna šta trebamo činiti.

Poslodavac također ima odgovornost za vaše zdravlje, a time i za vašu penziju. Imate pravo na radno mjesto na kome se nećete razboljeti ili povrediti. Na web-stranice naći ćete korisne savjete o tome kako ćete dobiti bolju radnu sredinu.

Ako imate problema sa radnom sredinom možete se obratiti povjereniku za zaštitu na radu na vašem radnom mjestu. Možete također da iznesete probleme sindikatu i upravi. Najgora stvar koju

možete učiniti je da čutite i patite.

Dobra zdravstvena zaštita u preduzeću može također sprečiti bolesti i stvoriti zdravu radnu sredinu. Ljekari i medicinske sestre poznaju radno mjesto i mogu dati savjete polazeći od situacije na radnom mjestu. Time mogu i doprineti sprječavanju dugotrajnih bolovanja.

Naći ćete mnogo informacija i savjeta kako vaše radno mjesto može postati bolje na web-stranici AFA Förskring, www.afaforsakring.se. Tamo ćete također naći i Izvještaj o povredama na radu koji sadrži popis različitih povreda na radu koje zadobijaju muškarci i žene. Za žene je, naprimjer, nasilje i opasnost od nasilja veći problem nego za muškarce.

Ako vodite računa o svom zdravlju i budućoj penziji, promjena radnog mjesta može da bude prava terapija za zdravje. Umjesto da se loše osjećate ili trošite najbolji lijek može biti da sebi nađete drugi posao.

Rosie
Nastavnica muzike

„Uđala sam se za čovjeka iz Gane i želimo se preseliti tamo i otvoriti dječji dom. U vrijeme kad je bilo novo da se penzija može odabrati, bila sam prilično nezainteresirana. Novac je jednostavno trebao da postoji tamo i da bude dovoljan za sve nas.“

Georgia
Administrator

„Nadam se da će dobiti takav život kakav želim. Da putujem, da dobijem djecu a mislim da će tako i biti. Čula sam o penzijskom sistemu i znam da dobijamo penziju kroz posao – neku drugu štednju još nisam stigla srediti.“

Susanna

Školska medicinska sestra

„Za mene je važno da budem svoj čovjek u finansijskom smislu, i kao udata. Ali ne radi se sve o krunama i öre – želim da imam vrijeme i za slobodno vrijeme i za porodicu i da se brinem o tome da je deci dobro.“

Emmeline

Pomoćna radnica u restoranu

„Moja najveća želja je da radim sa cvijećem, možda da otvorim cvjećaru. Kad odem u penziju nadam se da će biti mirno, ali sam ja marljiva kao mrav i voljela bih da produžim da radim.“

6

Zamka u obliku štednje iz straha

Ne dozvoljite da vama upravljaju osjećaji krivice

DA LI VAM JE POTREBNA PENZIJSKA ŠTEDNJA? Ne upadnite u zamku da počnete štediti za penziju samo zato što mislite da morate i zato što vam drugi govore da morate to činiti. Uvijek je dobro štediti, ali nije sigurno da je obična penzijska štednja najbolja za vas.

Napravite pregled što možete očekivati u vidu buduće penzije na web-stranici www.minpension.se. Savezi sindata, izborne centrale i penzijska preduzeća imaju informacije o penzijama iz radnog odnosa a penzijska preduzeća i banke mogu dati informacije i o privatnoj štednji.

Ako imate mogućnost da štedite slijedeći korak je da razmislite o tome kako želite da štedite, koje ste rizike spremni da uzimate i kad računate da će vam vaš novac biti potreban. Ako želite pomoći savjetnika dobro je da razgovarate sa više od jednog. Povedite sa sobom prijatelja ili člana porodice sa kojim naknadno možete razgovarati o savjetima koji ste dobili. Mnogi savjetnici žele da prodaju proizvode određenog preduzeća i nisu neutralni.

To što mi obično zovemo mirovinskom štednjom je štednja za koju imamo pravo odbiti od poreza u poreznoj prijavi. Smanjujete dakle

porez na prihod kad štedite, ali morate da platite porez na taj novac kad vam bude isplaćen.

Imate pravo na odbitak od maksimalno 12 000 kruna godišnje. Izuzetak je ako radite ali nemate penziju iz radnog odnosa, u tom slučaju imate pravo da odbijete 12 000 kruna kao i iznos koji najviše odgovara 35 posto od plaće. Ako niste sigurni koja pravila važe za vas možete pitati Državnu poreznu upravu.

Ako štedite uz odbitak od poreza morate biti svjesni činjenice da je taj novac blokiran. Možete ga podići najranije kad napunjite 55 godina a isplate raspodeliti na najmanje pet godina.

Penzijska štednja koja se može odbiti od poreza je najpovoljnije rješenje u pogledu oporezivanja ako imate visoki porez kad uplaćujete novac a nizak porez tog dana kad novac treba da se isplati.

Ako danas imate prihod koji je ispod nivoa državnog poreza (ca 35 500 mjesечно 2013. g.) penzijska štednja koja se može odbiti od poreza može da bude štetna za vas. Kao prvo porez je nešto veći kad se novac isplaćuje s obzirom da tad ne dobijate odbitak za privređivanje na penzijske prihode. Kao drugo isplata može dovesti do toga da dobijete niži iznos stambenog dodatka kad odete u penziju.

Dve alternative penzijskoj štednji koje se mogu odbiti od poreza su kapitalno osiguranje i ISK, štedno-investicijski račun. Nemate pravo na odbitak od poreza kad ulažete novac, ali sa druge strane ne morate ni platiti porez na prihod kad se novac isplaćuje. Za vreme štednje morate platiti godišnji porez na dobit koji se obračunava šablonski. Oba oblika štednje su povoljna ako neko drugi, naprimjer vaš supružnik, štedi za vašu penziju. Ukoliko on ili ona želi vam dati penzijski kapital može dakle u tom slučaju da izdvaja novac za to kroz kapitalno osiguranje ili štedno-investicijski račun u vaše ime. Da se novac nebi dijelio u slučaju razvoda braka možete zaključiti bračni ugovor o odvajanju imovine u kome se utvrđuje da dobit na računu i prinos su vaša lična imovina.

7

Zamka i obliku troškova

Pazite na troškove kad ulažete svoj penzijski novac

SAMI TREBAMO ulagati što više. Danas imamo veću odgovornost da sami ulažemo naš penzijski novac nego prije. Zbog toga moramo i da saznamo što više i da imamo veće znanje o penzijama nego što je bilo potrebno starijim generacijama.

Drugim riječima ne znamo koliko će velike te penzije biti. To dobrom dijelom zavisi od toga kako ulažemo novac i kako se ekonomija u društvu razvija. Ali to što nam je unaprijed poznato su troškovi za ulaganje našeg novca. Zato morate voditi računa o značaju troškova i u koju zamku možete upasti ako izaberete skupo rješenje.

Penzijska štednja je štednja tokom dugog vremenskog perioda. Lako je propustiti da doprinos koji iznosi samo par postotka uz efekat kamata-na-kamate pojede dobar dio kapitala.

Kad se radi o penzijskoj štednji općenito postoji mnogo različitih doprinosa. Ako imate fondove u vašoj štednji isti su vezani uz doprinos za upravljanje. Može da bude i doprinos za penzijsko osiguranje kao takvo. Ponekad vam je pomagao penzijski savjetnik koji dobija svoju naknadu u obliku provizije od osiguravajućeg zavoda kojeg ste vi izabrali. A i to je trošak za vas.

Ponekad se isplati da se plati veći doprinos da bi se dobilo nešto bolje. To može, naprimjer, da bude slučaj kad birate različite fondove. Dioničarski fondovi često su skuplji od kamatnih fonda, ali mogu također više da porastu u vrijednosti. Ali od dva istovrijedna fonda koja imaju iste preduvjete rasta ubuduće vama bi se, dakle, isplatilo da izaberete fond sa najnižim doprinosom.

Kad dobijete godišnje obavještenje od Švedske uprave za penzije, različitim penzijskim preduzećima poput KPA Pension-a i različitim izbornim centralama možete da vidite koje su doprinose naplatili.

Doprinosi za kolektivno ugovorene penzije iz radnog odnosa obično su niži od penzijskih rješenja koja možete dobiti od poslodavca bez kolektivnog ugovora. Sindikati i poslodavci su bili uspješni u spuštanju doprinosa kad su birali preduzeća koja će upravljati kolektivno ugovorenim penzijama.

Imajte na umu da oni koji sebe nazivaju savjetnicima su prodavci. Zato postoji Zakon o savjetovanju koji vas treba da zaštiti.

Ako dobijate savjete o ulaganju savjetnik mora, po zakonu, da pažljivo razmotri cijelo vaše finansijsko stanje. Imate pravo da dobijete zapisnik iz kog se vide savjete koji ste dobili. Pročitajte vrlo pažljivo prije nego što potpišete zapisnik. Povedite prijatelja ili člana porodice s sobom na sastanak radi dobijanja savjeta. Imate pravo da znate koje provizije i druge naknade savjetnik dobija od strane različitih preduzeća.

Ima mnogo njih koji žele da vam pomognu u upravljanju vašim penzijskim novcem. Jedan primjer su svi PPM-upravnici koji nude da ulažu vaš novac za premijsku penziju uz doprinos od obično 500 kruna godišnje. Da bi se pokrio taj trošak vaši fondovi moraju pokazati mnogo bolji rezultat od prosjeka. Više ispitivanja pokazuje da to nije slučaj.

Druga zamka je kad trebate podići ili premjestiti vaš stambeni kredit. Banke često nude popust na kamatu uz to da vi premjestite vašu penzijsku štednju u osiguravajuće društvo banke. Može da zvuči primamljivo, ali pitanje ko će upravljati penzijom je važnije. Postoji opasnost da više izgubite premještajem nego što dobijete u vidu niže kamate na stambeni kredit.

Možete vezati različite zaštite osiguranja uz vašu penzijsku štednju. Najčešće su zaštita članova porodice preminulog i zaštita povrata

novca. Zaštita članova porodice preminulog, ili porodična zaštita, znači da će članovi vaše porodice dobiti određeni iznos u određenom periodu ako biste vi preminuli rano. Zaštita povrata novca znači da će oni dobiti iznos koji vi imate u određenom obliku penzijske štednje.

Ako nemate zaštitu povrata novca umjesto toga imat ćete korist od novca od onih koji rano umru i nemaju zaštitu povrata novca. Novac se stavlja u ulog koji ostali dijele i zove se nasljedni dobit. Na taj način dobijete veću penziju ako nemate zaštitu povrata novca.

Ako ste zaposleni u općini ili kotarskoj skupštini uvijek dobijate zaštitu povrata novca u vašoj penziji iz radnog odnosa a koju možete odbaciti ako vam ona nije potrebna. U drugim ugovornim oblastima obično morate sami aktivno da izaberete zaštitu povrata novca. To predstavlja sigurnost i za vas osobito i za članove vaše porodice.

Porodična zaštita i zaštita povrata novca su osiguranja i vi plaćate za to manji iznos iz vašeg penzijskog kapitala. Ako nemate članova porodice to je bačen novac. U tom slučaju vam nije potrebno osiguranje već se trebate postarati da sav novac ide za vašu penziju.

8

Zamka u obliku parova

Računajte s tim da ćete ostati sami

AKO ŽIVITE ZAJEDNO S MUŠKARCEM i imate sliku o vašem životu kao penziner pred sobom, onda sigurno vidite taj život kao zajednički. U tom slučaju ne mari ako će vaša penzija biti lošja, vi imate dvije penzije od kojih ćete živjeti. Nažalost život nije uvijek takav kakvog ga mi zamišljamo. Veoma je vjerojatno da ćete živjeti sami cio ili dio vašeg života kao penzioner. Dakle, računajte s tim da ćete prije ili kasnije ostati sami.

Od onih koji danas idu u penziju razvedene žene imaju najniže penzije. Među svim siromašnim penzionerima prevladaju razvedene žene i udovice.

U Švedskoj više nemamo udovičku penziju. Ona je nestala prije mnogo godina. Umjesto toga imamo penziju za vrijeme prilagođavanja na novonastalu ekonomsku situaciju, koja se isplaćuje ako ste mlađi od 65 godina. Ova se penzija dobija godinu dana. Ako imate djecu mlađu od 18 godina možete penziju dobijati dvije godine ili sve dok najmlađe dijete ne napuni 12 godina. Obično penzija za vrijeme prilagođavanja na novonastalu ekonomsku situaciju iznosi 5 000 kruna mjesečno prije odbitka poreza.

Najvažnija zaštita koju imate je kolektivni ugovor. Tu je i vaše grupno životno osiguranje iz radnog odnosa, TGL. U ovo osiguranje ulazi iznos za članove porodice preminulog, iznos za djecu i iznos za sahranu. Za zaposlene u općinama i kotarskim skupštinama ovo osiguranje se zove TGL-KL.

Kod razvoda braka dijelimo imovinu. To što nije privatna imovina ulazi u imovinu koja se dijeli. Ali kad se radi o penzijskom novcu mnogo toga se ne dijeli. Svako od supružnika zadržava svoju ličnu penziju po osnovu prihoda i premijsku penziju kao i cijelu penziju iz radnog odnosa. Privatno penzijsko osiguranje se dijeli (postoјi određeni izuzeci), a dijele se i kapitalna osiguranja ukoliko ne postoji bračni ugovor o odvajanju imovine.

9

Zamka u obliku prestanka rada

Ne napuštajte posao suviše rano

KOLIKO DUGO OSTAJETE U RADNOM životu znači mnogo za penziju. Majte to na umu kad razmišljate o tome da li je došlo vrijeme da prestanete da radite ili da radite manje.

Ima više razloga da žene općenito ne rade toliko dugo kao muškarci. Neka ženska zanimanja su naporna i organizam možda ne može da izdrži. Može da bude i protiv vlastite volje – izgubite posao a ne dobijete novi. Ali ako pođemo od toga da imate mogućnost da sami odlučite kad želite napustiti radni život, trebate da budete svjesni koliko biste finansijski mogli izgubiti na tome.

Ako prestanete da radite u 61 godini umjesto u 65 to može značiti da ćete izgubiti skoro jednu trećinu penzije. Ako odete u penziju u 61 godini i imate nisku penziju trebate biti svjesni činjenice da u 65 godina, kad počinje isplata garantovane penzije, ne možete, dakle, računati na punu garantovanu penziju, a čak ni na punu najnižu penziju.

Također može uticati na vašu penziju iz radnog odnosa i ukoliko odete u penziju prije 65 godina. U tom slučaju postoje različiti uvjeti u različitim ugovorima. Osim toga na vas mogu uticati i razna prelazna pravila među starijim i novijim ugovorima. Na web-stranici

www.minpension.se možete eksperimentirati sa raznim godinama za odlazak u penziju i vidjeti kakav bi uticaj bio i na opću penziju i na penziju iz radnog odnosa zavisno od toga kad biste počeli da koristite te dvije penzije.

Jedan od razloga da mnoge žene prestaju da rade prije 65 godina ovisi o kako izgovorenih tako i ne izgovorenih zahtjeva od strane porodice i rodbine. Često se očekuje da starija žena odustane od svog posla da bi se našla svojim još starijim roditeljima kad je njima potrebna pomoć kao i kad je njenoj djeci potrebna pomoć sa unučadima. Može vam se činiti da se samo po sebi razumije da im trebate da se nađete, ali razmislite i o tome koliko bi vas to koštalo. Ova zamka bi se mogla nazvati „zamkom u obliku dobrote“, jer često naša volja da budemo dobri i da se brinemo o našim najbližim nas tera da napustimo tržište rada rano.

U švedskom zakonu ne postoji obaveza da se djeca brinu o svojim roditeljima niti može općina to zahtijevati. Zato morate postavljati strožije uvjete zdravstvu. Ne prihvatajte da radite besplatno. Dovodite u pitanje zašto računaju da ćete vi biti spremni da pomognete. Ako vas je više braće i sestara – dogоворите se i istupite zajednički.

Ako zdravstvo nije dovoljno, usluge njege se mogu kupiti. Imajte na umu da odrasla djeca mogu dobiti t.z. odbitak „rut“ za usluge koje pružaju roditeljima. To možete da ispričate vašem bratu koji nema vremena da pomaže zbog svog važnog i dobro plaćenog posla. Neka on kupuje usluge i dobija odbitak od poreza. Podijelite također i sam posao. Uključite više članova porodice i rodbine da pomažu oko roditelja. Vi niste loša žena i kćerka samo zato što ne želite sami raditi sav posao.

Drugi razlog što mnoge žene završavaju profesionalni život ranije je da žive s muškarcem koji je stariji. Kad muškarac ode u penziju lijepše je dijeliti penzionerski život zajedno. Zajedničko slobodno vrijeme je jedan od najčešćih razloga zbog kojeg žene rano napuštaju profesionalni život.

Ako se opredelite da odete u penziju istovremeno kad i vaš stariji suprug, to se možda neće mnogo primijetiti finansijski za vas, pod uvjetom da penzija vašeg supruga predstavlja veći dio ukupnog prihoda

domaćinstva. Ali kad se pravi kalkulacija lako je zaboraviti sav novac koji vi gubite u obliku buduće penzije ako ne radite isto toliko dugo koliko i vaš suprug. Sav rad povlači za sobom novo pravo na penziju. Napravite kalkulaciju na web-stranici www.minpension.se prije nego što se saglasite da odete u penziju istovremeno kad i vaš suprug.

Neki penzije iz radnog odnosa su određene povlasticama. To znači da plaća zadnjih godina predstavlja osnov za visinu penzije. Smanjiti radno vrijeme ili završiti posao ranije može dovesti do ozbiljnih posljedica. Ako niste sigurni koja pravila važe za vaše penzije možete provjeriti na web-stranici www.minpension.se ili razgovarati sa uredom za isplatu plata, penzijskim upravnikom ili izbornom centralom.

Razmislite također da li biste ipak, uprkos svemu, mogli nastaviti raditi još malo. Na taj način popunjava se i opća penzija. A osim toga predlaže se u kolektivnom ugovoru za zaposlenike u općinama i kotarskim skupštinama u pregovorima o novom ugovoru da rad do 67 godina života dovodi do veće penzije iz radnog odnosa. Najvjerojatnije će i drugi kolektivni ugovori sa vremenom se pridružiti.

Vrijedi mnogo i za osobito zadovoljstvo i za finansijsko stanje da se malo razmisli o tome kako biste izdržali, imali volju i mogli raditi toliko dugo koliko biste želeli.

10

Zamka u obliku penzije

Koristite penziju na najbolji način

IZBJEGAVAJTE DAN KAD ĆETE OTIĆI U PENZIJU. Često govorimo da odlazimo u penziju, određenog dana menjamo zahtjevan posao i budilnik na život bez ikakvih zahtjeva na nas. To je najgore što možemo da učinimo ako nam je stalo do našeg zdravlja. Ovaj "nagli preokret" jednostavno nije uopće dobar za tijelo. Nije neobično da se javlaju srčane tjegobe, a srčani udar može dovesti do toga da uopće i ne bude penzionerskog života. Za žene taj prelaz obično nije tako dramatičan, postoji niz neplaćenih radnih zadataka kojima se mogu baviti.

Ali muškarac ili žena – najbolje za zdravlje je ipak ako možemo otići u penziju postepeno.

Uoči odlaska u penziju trebate da pregledate koje sve penzije imate i kad se one isplaćuju.

Opći penzijski sistem sadrži veliku mjeru fleksibilnosti. Možete koristiti i penziju po osnovu prihoda i premijsku penziju u dijelima – četvrt, polovinu, tri četvrtine ili punu penziju. Možete također izmijeniti isplate kad god želite. Ako počnete da koristite punu penziju a dobijete posao sa skraćenim radnim vremenom penziju možete umanjiti. Na taj način povećavate svoju buduću penziju i time što jedan

dio odlažete i pravom na penziju koje zarađujete na poslu sa skraćenim radnim vremenom.

Ako dobijate penziju s više strana postoji veliki rizik da će vam se sveukupno odbijati premalo poreza. Proverite pomoću koluta za izračunavanja na web-stranici Državne porezne uprave ili nazovite ih i pitajte. Ako želite da neka strana vam odbija veći iznos poreza možete da zatražite poravnjanje poreza ili se pobrinuti da ostavljate sa strane novac za plaćanje poreza.

Pravilima penzije iz radnog odnosa upravljaju različiti kolektivni ugovori ili, ako su individualni, pojedini ugovor o osiguranju. Mnoge penzije iz radnog odnosa se mogu koristiti već od 55 godina života. Ali uobičajena granica je 60 ili 61 godina. Može da bude primamljivo da se iskoristi što više moguće u što kraće moguće vreme, posebno ako su pri tome i izdaci veliki. Ali, pomislite na to da vaše potrebe mogu da budu velike cijeli život.

Ako ste žena i odete u penziju u 60 godina vrlo je vjerovatno da ćete živjeti još 30 godina. Bićete zdravi pretežni dio tog vremena. Vjerovatno ćete imati veliku potrebu za zdravstvenom zaštitom u toku zadnjih godina života. Upravo u tom periodu koristimo polovinu cijelokupne zdravstvene zaštite koja nam je potrebna tokom čitavog života.

Raspitajte se da li imate pravo na stambeni dodatak za penzinere. To možete uraditi na web-stranici Švedske uprave za penzije. Imajte u vidu da je stambeni dodatak privremen. To znači da ukoliko biste dobili veću penziju ili imali druga primanja preko nivoa koji ste naveli, može se desiti da ćete novac morati vratiti.

Mnogi vide svoj stan kao prvenstvenu penzijsku štednju. Tog dana kad penzija zameni prihode iz radnog odnosa onda treba prodati kuću i kupiti manji stan. Ali takvo razmišljanje ima više zamki. Kao prvo mora kod vas osobno da postoji želja za selidbu. Kad dočekate da imate vrijeme da se bavite vašom baštom onda sigurno nećete želiti da je napustite. Kao drugo može da bude skupo prodati kuću, preseliti se i platiti porez na dobit, i tako dalje. Ako ste mislili da kuću ili stan u vašem vlasništvu promenite na stan bez stanarskog prava i to može da bude teško s obzirom da se gradi vrlo malo stanova. Što se toga tiče naravno je velika razlika u kom dijelu zemlje živite. U krajnjem slučaju

to može uticati i na stambeni dodatak. Kuća ili stan u vlasništvu se ne računaju kao imovina kod obračunavanja stambenog dodatka. Ali novac koji možete imati u banci posle prodaje kuće ili stana se računa.

Za većinu ljudi ukupna penzija je toliko niska da se oporezuje samo porezom na nivou općine i kotarske skupštine. Ali ako koristite penziju iz radnog odnosa u kratkom roku, a možda i privatno penzijsko osiguranje, postoji opasnost da se nađete iznad nivoa za državni porez. Zato je bolje raspodijeliti penzijske prihode na više godina da se nebi prešla ta granica.

Primamljivo je kao penzioner preseliti se u topliju zemlju ili u svoju bivšu domovinu. Važno je, međutim, saznati koja pravila važe za penzije. Ako ste korisnik cijele ili djelomične garantovane penzije morate da povedete računa o tome da se ista isplaćuje samo u zemljama članicama EU/EES (EES= Norška, Lihtenštajn, Island). Penzija po osnovu prihoda, penzija iz radnog odnosa i privatna penzijska osiguranja se isplaćuju bilo gdje da ste nastanjeni, ali treba da povedete računa o tome kako se iste oporezuju.

Ako ste radili samo nekoliko godina u Švedskoj a zatim se vratite u vašu domovinu dobijete švedsku penziju. Uprava za penzije u vašoj domovini može da vam pomogne oko toga. Ako ste radili u drugim zemljama na području EU/EES morate se sami raspitati da li postoje neke penzije koje možete dobiti. Sami morate da vodite računa o eventualnim penzijama iz radnog odnosa koje u mnogim zemljama mogu biti vezane za ranije poslodavce.

Može da bude teško kontrolirati sve penzije na koje imate pravo – a administracija je dugotrajna i zapetljana – tako da je najbolje početi na vrijeme.

I na kraju – svrha svih ovih priča o penzijama je da imate što je moguće bolji život kad napustite svoj radni život. Odgovornost se oslanja na tri noge – političare, sindikate i poslodavce, i na vas. Nadamo se da vam je ova publikacija dala podršku i pomoć kako biste izbegli najvažnije zamke, u koje vi kao žena možete upasti, tako da vaš budući penzionerski život bude onako bogat i dobar kakvog ga mi svi zamišljamo.

Važne adrese:

Moja penzija – www.minpension.se

Osiguravajući zavod potrošača – www.konsumenternas.se

Švedska uprava za penzije – www.pensionsmyndigheten.se

Državna porezna uprava – www.skatteverket.se

Zdravlje: www.sunliv.se, www.afaforsakring.se

Fondovi: www.fondkollen.se, www.morningstar.se

Izborne centrale, ugovori u zagradi:

Pensionsvalet AB (KAP-KL, Stari PA-KFS, PA-KFS 09),

www.pensionsvalet.se

Electum (KAP-KL), www.electum.se

Izborna centrala (KAP-KL m fl): www.valcentralen.se

Collectum (ITP), www.collectum.se

Fora (SAF-LO), www.fora.se

Državni zavod za penzije iz radnog odnosa, www.spv.se

Važne adrese:

Moja penzija: www.minpension.se

Osiguravajući zavod potrošača:

www.bankforsakring.konsumenternas.se

Švedska uprava za penzije:

www.pensionsmyndigheten.se

Izborne centrale, sa ugovorima

u zgradbi:

Pensionsvalet (KAP-KL, Stari PA-KFS, PA-KFS 09): www.pensionsvalet.se

Electum (KAP-KL): www.electum.se

Izborna centrala (KAP-KL i dr.):

www.valcentralen.se

Collectum (ITP): www.collectum.se

Fora (SAF-LO): www.fora.se

Državni zavod za penzije: www.spv.se

Zar je samo toliko ispalо?

Da žene po pravilu dobijaju mnogo lošiju penziju nego njihovi muževi nije neko novo otkriće. Mnogi zatvaraju oči pred stvarnošću s obzirom da ih sama pomisao na siromašnu budućnost plaši. Drugi prihvataju skupe i loše penzijske proizvode u vjeri da će isti riješiti njihove brige.

Ali tjerati problem pred sobom nije uopće dobra strategija. Uprkos svemu postoje i alternativna rješenja. Annika Creutzer, poznati stručnjak iz oblasti privatne ekonomije, uči nas da preuzmemu vlast nad situacijom i penzijom. U knjizi razmatra deset zamki koje trebate izbjegavati – kao što su zamka u obliku parova i zamka u obliku skraćenog radnog vremena.

Preuzmite vlast nad svojom penzijom. Još uvijek nije prekasno!

KPA
PENSION